

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 2 кр. 98 пот. на четврт године 8 круна 75 пот. За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне, а за стран. земље годишње 6 круна 50 пот.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ
(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДВОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући, где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22
Дописе шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-контото 12008.

Позив на претплату.

1. јула 1906. године отварамо нову претплату на трећу четврт.

„Застава“ излази два пут дневно, а стаје као и до сад на три месеца 7 круна за све оне, који желе да им се „Застава“ дневно један пут поштом шаље. — За оне, који желе да им се лист шаље два пут дневно поштом, стаје 8 круна 75 потура.

За Нови Сад стаје „Застава“, кад се два пут дневно шаље лист кући, 8 круна на три месеца.

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке и молимо све пријатеље листа да нас у овом послу помогну.

Обраћамо нарочито пажњу на „Заставине“ бројеве од петка, вечерњи и јутарњи број уједно. Овако проширени народни бројеви доносе расправе о задругарству, привреди, о народном здрављу, о правним поукама и т. д. Ти се бројеви удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје 4 круне годишње а на три месеца 1 круна.

Најлакше се претплаћује поштанском упутницом.

По решењу управе, лист се ником не сме давати на вересију.

У Новом Саду јуна 1906.

Уредништво и администрација
„ЗАСТАВА“.

Говор дра Полита у угарском сабору.

I.

Када сам јуче споменуо једном пријатељу, да ћу написати у „Застави“ два-три чланка о говору дра Полита, он чисто пренеражено рече: — За бога, ваљда не мислиш писати озбиљно?!

А ја заиста мислим писати озбиљно.

Када је др. Полит кандидован у Кикинди, био сам уверен, да народу неће бити од користи његов избор. Али је неки глас говорио у мени: Хеј, да га хоће само иза

ПОДАСТАК.

ПИСМА С ПУТА.

III.

Школски испит у Врњачкој Бањи

На Петров-дан одосмо у школу, да будемо на свечану завршетку минуле школске године. Вредни учитељ врњачке школе, г. Милун Радотић и врла учитељица Никосија Николајевићева, са ученицима и ученицама својима, ту се опростише једни с другима; сваки од ученика и ученица чули су оцене своје, а добри и врло добри примили и заслужену хвалу и признање са лепом поуком — посебно онима, што су свршили IV. разред, те неће више у школу. На завршетку пак отпеваше нам деца родољубиву песму: Од Босне се љута војска турска диже... и тиме се коначно заврши минута школска година.

На свечаности овој био је и леп број гостију, а посебно леп број нас учитеља, те ми је уз све друго веома мило, што могу да речем, да је мучни рад ових просветних трудбеника оцењен од ревизора, учитеља основне школе у Крушевцу, г. Стеве Живојновића, са „одлично“ (код учитеља) и „врло повољно“ (код учитељице).

бати! Тамо на сабору расчистило би се врло брзо оно, што се иначе неће тако очито расчистити.

И расчистило се!

У 140. броју „Браника“ ове године има чланак: „Значај говора дра Михајила Полита Десанчића у сабору“. Тамо велe: „После овога лепог (Политовог) говора изгледа нам, као кад после кише и буре, сунце обасја пољану. Та пољана, то је наша отаџбина. А из Политова говора пао је један зрак на њу, који је расветлио многа питања и онима који то неће да пргатају“. У томе чланку, а и у сваком броју спомиње „Браник“ Политово жарко родољубље, државничку спрему, дубок поглед, увиђено становиште, па политичку знаменитост његову како у земљи тако и у иностранству.

Политов говор је доиста расветлио много што шта, и ако не ону мокру пољану после кише и буре.

Да смо на прагу новог времена, то лежи и у врату, то се види по људима, спажа из прилика. Што то др. Полит није видео, осетио, схватио, разумео, врло је природно. Ко зна његову прошлост, тај зна, да се он увек и увек варао и да је увек и увек говорио: То нисам могао предвидети.

Променуле се политичке прилике у свету, променуле су се у Европи. Променуле су се прилике између Угарске и Аустрије, јер су се заостриле, променуле су се и између Србије и Угарске, јер је дошло до приближавања, променуле су се прилике између Угарске и Хрватске и Славоније на боље. Све је то ишло природно. Разуме се да је све то на самом почетку још ровито и лабаво, разуме се да све то треба утврђивати, подезвати, подупирати, а ко се боји првих неуспеха и хоће одмах, тај нека и не почне.

Можемо смело рећи, да је огромна већина нашега народа у Угарској све то схватила, па и подупирала. Дабогме да су наше прилике најтеже. И зато што су најтеже, нами мора синнути — на послетку. Али то је баш узрок да радимо неуморно, не би ли дошао ред и на нас.

У оној великој борби која је тутњила око нас, ми смо морали да дођемо на чи

О самом раду учитељском и о полагању рачуна о томе раду на годишњем испиту, писаћу Вам, поштовани г уредниче, у посебном писму, јер сматрам ту ствар за толико важну, да вреди о њој рећи посебно и коју опширнију.

Ваш Милован.

IV.

Околина Врњачке Бање.

— Да л' и како ми се допада Србија? Какво питање! Не бејаш до сад дубље у Србији од Београда Шапца и Ресника, ал' од Београда па дуж дуге и лепе Моравске Долине и све до Врњачке Бање и њене питоме долине, свака стопа земље ове, толико ми је мила и драга, јер је питома и култивисана те за око веома пријатна и слатка, — да немам довољно речи, којима бих могао да дадем истинска израза оном правом добром унутрашњем расположењу своме. И сад тек могу како треба да протумачим оно велико одушевљење мог покојног рођака Цветића, кад год ми је причао о својој Србији и њезиним неописаним лепотама. Прођох некад Босну поносну, прођох у минуле четири године Доњу и Горњу Аустрију, прођох Чешку и Моравску, прођох Штајерску и Крањску, па и ау-

сто: на коју ћемо страу? А главно питање је било: Пешта или Беч?!

Огромна већина нашег народа схватила је, да можемо имати будућности само тако, ако узмогнемо да се споразумемо с Мађарима. Иначе зло по обе стране На Беч не смемо више упирати своје погледе. Зато смо и изнели начело: „С Мађарима икад, с Бечом никад“. И радили смо на томе колико смо могли, да буде с Мађарима ако не сад, а оно бар — икад.

У 44. бр „Браника“ о. г. под насловом: „Да ли се распаде коалиција?“ има ово место: „Ту се најјасније види она бесмислица наших радикала, који кажу: „С Мађарима икад, с Бечом никад“.

Овде је јасно изнесено мишљење „Браниково“.

Др Полит се у опште борио против новог доба на свима пољима. Исмевао је речку и задарску револуцију. Исмевао држање Србије, исмевао држање Срба и Хрвата из Хрватске и Славоније и Далмације, исмевао све, а радикале у Угарској не само да је исмевао, но их је и — сумњичио. Ми смо били „Хав фићи“, „Кошутитићи“, који смо се подали, ако не и продали.

Тада је дошао Политов говор у угарском сабору. Нико није већма уздивао Кошута и оца и Кошута сина, као др. Полит. Он је почео да хвали и речку и задарску револуцију, он искаче из коже што је између Срба и Србије и Мађарамогло да дође до братимљења, и само му је жао што Мађари нису друкчији и према нама. А иначе у страну сви родољуби Угарске Он је најбољи „хезафић“. И био је и биће. Министру Кошуту признаје велике заслуге, он признаје мађарском племену хегемонију, превласт, надмоћност, признаје националну мађарску државу и т. д. и т. д.

Др. Полит је у свом говору у угарском сабору сасвим друкчији, но што је био годинама па и сад у „Бранику“. Све је у сабору ползвао. И попустио колико нико, да не би могли у свему за њим.

Не би нам пало ни на памет да му кажемо: „Где како си се променуо?! Та ти си голубе у већини питања дошао на наше гране.“

стријско и угарско Приморје, ал' лепшег и питомијег краја нигде не нађох, од овога југозападнога дела Србије

Од свију споменутих покрајина Штајерска и Босна чине ми се у вегетацији бујнијима од Србије, али је и у њима мање, много мање култивирана, оплемењена земљишта, чега је овде, у Србији много више, а што је оплемењила, култивисала вредна рука српскога сељака.

Ето, тако сам одговорио једном на питање једног свог учитељског друга из ових крајева. И колико је њему мило било, што се ја овако изјасних о Србији, толико је мило и мени, што Вам у истину могу рећи, да су ме житна поља у ових крајеви много изненадила растом и једином својега растиња, да ја не видех скоро никакве разлике у развиту и положају уопште жита овдашњих, од оних у нашој пространој и плодној (Бачкој и равну Банату, којем се — као што рече неумрли Ђура Јакшић — и Бог диви са дивоте његове гледе изобиља његова у равној и плодној земљи и разноврсну житу.

Ал' да пређем на оно, што сам у овоме писму рећи хтео, а то је на околину Врњачке Бање.

У једном од пређашњих писама рекао

Не би то радила! Ми га не би питали: а што си нас градио издајцима и несрби ма кат смо бранили с коалицијом заједно уставност Угарске. А где ти се данас радујеш што је одбијена навала на ту уставност. Не би га питали то и не би друго.

Али је он био дужан да каже: Ја сам промену потпуно своје мишљење у скоро свима питањима, а из ових и ових узрока. То је био дужан, јер не може он правити највеће скокове, а чинити се невешт и као да није ништа ни било.

Јасно је, он није искрен. Та он је у сабору говорио једно, а у „Бранику“ износи друго. Оно што је говорио у сабору о Кошуту, он износи у „Бранику“ другачије, да не би видела његови читаоци шта је тамо рекао. Оно што је говорио у сабору о независности и самосталности Угарске, то је у „Бранику“ изоставио, као и друго. Та његова неискреност је повод што пишемо ове редове. У овим озбиљним временима не може бити места полигичким пустиловствима. Ту не сме нико да удешава према себи, него према народу.

Држи ли Др Полит да је опасна она његова политика коју и данас води по „Бранику“? Зашто је онда онако говорио у угарском сабору? Или ако је оно његово дубоко уверење, које је изрекао у угарском сабору, зашто то није довео и у „Бранику“. Ако је до сад грешио у „Бранику“ нека каже. Ако је његов говор у сабору швиндл и то нека каже.

Не може се и не сме се на две столице без пута и правца. Швиндлери не могу да воде народ никада, у овим судбоносним данима најмање.

Био сам дужан да ово овако јасно и независно кажем у „Застави“. Разумем да је потребно да се све ово докаже и докажу. За то не треба друго него „Бранике“ и говор дра Полита по званичним стенографским белешкама.

Нови Сад, 3. јула.

Нови преговори о новој хрватско-славонској влади. У ствари хрватско-славонске владе били су већ преговори између бана Пејачевића и министра председника Векерла. И споразум је постигнут са српско хрватском коалицијом. И већ смо читали толико пута да је наименовање потписао краљ и да ће сутра прекутра изаћи у званичним новинама.

После многих таквих сутра прекутра, читамо у добро обавештеним престолничким новинама, да ће гроф Пејачевић стићи данас у Будимпешту, да се коначно договори које особе да буду чланови владе управо оделни предстојници. За сад су, вели тај извештај, предложени Владимир Николић, Ројц и др. Бадај. Па ако буду

сам већ, да је положај Врњачке Бање већ ома примамљив. Уз то је сад већ повећи број лепих, модерно саграђених вила и у вилама прилично лепих станова. Осим величанствене виле генерала Јоце Белимарковића, ту су вам још угледне зграде: „Вила Зрак“ са врло лепим изгледом на Бању и доста умереним ценама за станове, па вила дра Арновљевића, вила „Меркур“, вила „Добрила“ итд., па лепим парком окружена гостионица „Орловац“, те лепа павиљон „Шуци“ и др.

Али је, чини ми се, околина Врњачке Бање тек богата неописано лепим природним положајима. Југозападно се диже највиши врх Гоч, са својим голим врхом. А југозападно је брег Ортовац, где се вади камен за млинове и каја; а мало подаље мајдан генерала Белимарковића, где се вади бели мрамор.

Са свих околних високих брегова пружају се према Бањи многобројне шумовите косе. А на тим косама расте мирисна клека, а над клеком поглавито буква. А на висовима од 800—1000 метара расте помешано буква и јела, а према Добрим Водама лепа јелова шума.

Пред самим извором налази се крп романтичне лепоте, а на његовој равној грбини налази се малена црквица, што ју је подигао проналазач Врњачке Бање Хади Јефта.

Мало даље од цркве је лепа школска

именовани, они ће одмах ступити у звање. — Ово је доиста красно. Ако буду именовани одмах ће ступити у звање. Та ваљда неће и после наименовања поново преговарати бан и министар председник, ко да буде коначно именован.

За сад смо дознали да предложени чланови нове владе нису „коначно предложени“, јер ће се још о том преговарати. Напросто значи: ствар је ударила на траг, запела. — Само не знамо хоће ли моћи бан и министар председник према уговору са српско-хрватском коалицијом тако лако између себе „коначно удесити“ нове предлоге. — Ал канда се и иде за тим, да се разгради оно што је већ саграђено.

Нови Сад, 3. јула.

Ретки гости у Срему. Са више страна из Срема добијам вести, које се тамо тумаче на разне начине. Тиче се путовања фелдцајмајстора Искрила, који је са 5 генерала и 11 генералштабских официра обишао скоро све наше сремске манастире и главнија погравична места. Они су после отишли у Земун, а оданде лађом у Оршаву. Званично се тврди да је то обичан пут, вежбања, али као што смо већ приметили, свет као свет направио од муве медведа те се шапатом шари глас да ће се наша манастири ускоро претворити у војене болнице. Према томе стајали би ускоро пред походом на Солун.

Ми у те гласове не можемо да верујемо и ако признајемо да држање грофа Голуховског јако мирише на барут.

Зашто се не потврђује нова хрватско-славонска влада?

Бечу је пријатељство српско-хрватско в ома неугодно. А није му угодно ни пријатељство српско-хрватско са Мађарима. Зато покушавају све могуће да заваде и Србе са Хрватима и обоје са Мађарима. Згодније и поквареније оруђе немају него што је Франк и његово „Хрватско Право“. — Све што у Бечу скувају шаљу „Хрватском Праву“ па да преко „Пестер Лојда“ објаве осталом образованом свету. Отуда оне силне и гадне измишљотине о српско-хрватским делегатима и српском посланику Вујићу. Бечу и Франку стало је, да ново предложена влада никад не буде потврђена. А зашто, то је баш дру Франку најбоље познато, јер се он нове владе и нових прилика највише боји, а нарочито да не би јарко сунце показало оне 72.000 круна, о којима је Шапер јавно говорио. Ми поступак дра Франка потпуно разумемо, јер би му далеко милије било да место Николића и другова дођу Малин и

зграда, са учитељским станом, где се ученици I, II, III и IV разреда основне школе.

Биље и растиње бујно се развија у целој околини, а врло лепо успева и најразноврсније воће, што је доказ, да је овде клима врло блага. Чим попусти зима, те околни снег под топлим пролетњим зрацима, на све стране цвета: шљива, кајсија, бресква, крушка, јабука, трешња, вишња, трн и грм.

Горе пак и ливаде остају зелене и у позну јесен, догод их снег не покрије.

И све то утиче веома повољно, те је здравствени положај овде изврстан, тако, да заразних болести уопште готово и нема, или су врло ретке.

И та, тако примамљива, чаробна околина, учинила је, да сам се одлучио, да не оставим на миру ни један пут, ни једну ставау, што води у брда. И досад сам већ приличан број брда и походио, али о тим походима, драги г. уредниче, као и о своме путовању — после завршеног лечења — у Ниш, Пирот, Цариброд, Софију, те Врњачку Бању, Лесковац, Трстеник, Јагдину, Крагујевац, Аранђеловац (бању), Смедерево и др. — други пут.

А сад, до скоро нова разговора у писмима, што ће доћи после ових.

Ваш Мидован.

другови. Мора се признати дру Франку да уме да буде благодаран својим протекторима међу којима свакако спадају барон Шисл, Черни и другови.

У том гадном плану ове господе спада и то, да оне дивизије изађу не у кавром немачком него у хрватском листу, како би се тим сигурније створила завада међу Србима и Хрватима. Но нека се утеше та им ипак упалати неће, јер Србине врло велику разлику између правах Хрвата и франкфуртског Франка.

Данас се види и сва величина онога начела, због кога Франк није ушао у делегацију. То није годило онима у Бечу и Франк зато пише сад нове аргусијаде.

Угарски сабор.

У седници од суботе усвојен је прво трговачки уговор са Швајцарском и ветеринарна конвенција са истом. За там се прешло на прорачунску расправу. Извештај Павле Хојчи у име финансијског одбора препоручује прорачун. Истиче, како су у њему наведене многе ставке које до сад нису биле у прорачуну, већ су решаване ван њега. Указује да примање надмаша издатке са скоро 39 милиона, и ако су издатци повећани са 43 милиона.

Никола Онку, Румун, износи, да се са непризнањем народносног клуба, неће ништа постићи. Овај ће радити на својој завади, не осврћући се на то, да ли га признају или не. Народности се не могу липити оних права, која им припадају. Они не иду против јединства и суверенитета државе, али траже једнака права за све. Како нема поверења у влади, гласаће против прорачуна.

Франа Бузат у име пучке странке износи, да ће ова потпомагати владу и остати верна коалицији, но ипак задржава себи право критике. Тражи да се смањи број чиновника а не да се непрестано стварају нова чиновничка места. Прорачун слика државно стање у врло ружној боји и не одговара правим потребама. Финансијска се политика мора променути, државни приходи повећати. Све то очекује од данашње владе.

Павле Лазар говори о поравнању с Аустријом и заира Коломану Селу, што је дао повода, да Аустрија тражи нарочита јемства, да ће се Угарска држати услова у уговору.

Коломан Сел указује, да је увек бранио интересе Угарске. Он је предложио XXX зак. чл од 1899 у којем се тако јасно истиче право Угарске на самосталност царинску, он је спасао државу од ишлске клаузуле и сад се њему пребадује, да не чува интересе Угарске. Он је изн о, да је садања већина угарског сабора за економску самосталност, но из многих других обзира, пристала је да се то не изведе одједном и с погледом на већ склопљене трговачке уговоре на страни, вољна је, да склопи са Аустријом поравнање на још 10 година. Наравно да онда не би могла потписати услове мењати без знања Аустрије. То је рекао, а држи да се другаче не да ствар ни замислити.

Павле Лазар види неке неконзеквенције у излагањима Селовим. Ако није Сел добро разумео, томе је узрок, што бечки листови нису донели тачно излагања Селова.

Ерне Ковач говори о будућности Угарске и држи да ће место монархије настати други савез држава у којем ће Угарска бити средиште. Зато Угарска треба да тражи што топлије везе с истоком. Препоручује, да се великошколска мађарска омладина, са државном потпором шаље у Београд, Софију, Лавово, Кракову, Букурешт да походи тамошње универзитете и створи друштвене везе.

Затим је прорачун у целисти примљен и прешло се на расправу у појединостима.

Хрватска и Славонија.

Лазар „Хрватског Права“.

Бечки лист „Цајт“ од петка доноси изјаву дра Вујића пред једним од уредника истог

листа. Др. Вујић рече: »На тобожња открића »Хрватског Права« поновно изјављујем, да посланик Србије у Риму др. Миловановић за цијелог засиједлања делегација не бијаше ни једног јединог дана у Бечу, него бијаше у Риму, и да на дан треће објетнице избора краља (Петра) у Бечу не бијаше даван никакав банкет нити бијаше поздрављања. Ја немам никаква одношаја са српско-хрватским делегатима, које лично и не познам. Једини је делегат кога познам др. Красојевић, с којим имам од много година личних веза и чија госпођа је у сродству с мојом породицом. Тај делегат бијаше једини, који ме је посетио као стари пријатељ и знапац из младих дана. Што се тиче тобожњег предавања неког меморандума, изјављујем, да нити је српско посланство нити сам ја икавак меморандум предао дру. Красојевићу. На приватну посјету коју је г. Красојевић учинио мени, своде се све неистините и лабаве комбинације и маштања »Хрватског Права«. Овлашћујем вас и молим, да ову моју изјаву изнесете у свом листу.«

Ријеч има бечка удворица др. Франк!

Др. Франк у туђинској служби.

Коме је још била мрена на очима, па није вјеровало, да има једна хрватска странка, која отворено служи туђинштини против интереса хрватског народа, томе најновије денунцијатско писање »Хрватског Права« мора да је отворило очи. Или је зближа др. Јозеф Франк тако вјешт и сретан, па скупио око себе саме доиста те лиће?!

Сви листови здружене опозиције згадише се на писање Франкова листа, жигосаше Франка. И ми смо своју рекли. Овдје доносимо нека мјеста из чланка ријечног »Новог Листа« под насловом »Интриге.« Ријечки лист нагласује, како Франков лист не само да је денунцирао дра Вујића (и хрватско-славонске делегате), него и поново сумњачи дра Вујића, па наставља:

»Врло је важна ова маневра органа дра Франка и то зато, што ово није један о самљени денунцијаторски његов чин проти народној коалицији у Хрватској.

На становита мјеста у Бечу пошле су неколико дана прије ове денунцијације у право сличне денунцијације. Ту се је казало, да су резолуционаши појавни велелазници, које Србија плаћа; да резолуционаши иду за тим, да се Хрватска, Славонија и Далмација отргну од хабсбуршке династије, а у првом реду да то траже за Босну и Херцеговину. Рекло се и присизало, да то све плаћа Србија са силним новцем и навело се тако »тачне« податке, као што их је лани навађао она хуља, лопов и ништарија »Argus« у »Хрватском Праву«. Само што су се овај пут протегнуле на читаву коалицију. — О овим денунцијацијама дознало се је потање назад десетак дана. Дознало се је од куда су потекле и како су оне на неким мјестима учиниле становити утисак. Али на то се реагирало како се могло и морало. Казало се о чему се ради и како хрватски и српски народ у Хрватској прије ће опет ступити у најоштрију борбу, него ли ће дозволити, да му се — путем ових лажних денунцијација — опет попење на леђа мајка тих гадних сплетака, и лажи, одурна куеновштина. — А не прође него седмица дана а денунција се опет помоли!

Овај пут у истом облику, али из другог извора. Није више куеновштина, који је потајице инсинира, него је орган, како је оно Томашић писао, »најрадикалније« наше опозиције изнаша на јаву. И то отворено, без околишења, Денунција и клевета, избачене кроз врата, враћају се с улице кроз прозор«. Ријечки лист тако доказује савез дра Франка са Куеновштином, да и ми морамо запитати оне Франкове другове, које је народ послао у сабор: одобравају ли они тај и такви рад главног органа своје странке? На сриједу! Ред је, да чистимо губу из торине! Издајнички рад, који крупним словима вири из »Хрватског Права« хрватски народ треба да уочи, он у првом реду треба и да му суди. Сад је ред, да се види имаде ли уа Франка доиста — телића или људи.

Беловарске неприлике.

Читали смо, да је сазвана изванредна главна скупштина »Српског Кредитног Завода у Беловару«, коју су од суда затражили акционари, ради избора нове управе, јер стара се показала тако некоректном, да је довела у ли-

тање и сам опстанак завода. Но старој управи се ова скупштина као да недопада, па измишљају којекаква смицалице, којима би се осујетили.

Ми се чудимо овој господи, што већ једном не увиде, да су се они у Беловару на свим јавним пољима онемогућили, а посебно г. Милану Бакићу, не види, да он не може више стати на челу једног новчаног завода.

Узалуд улажете утоке, господе, против сазива скупштине; тиме ћете само неколико дана ствар завући, усљед чега ће опет завод трпјати, а да ли то правозаступнику заводском служи на част, о томе нека просуде поштовани читаоци. Ми мислимо, да је заводски правозаступник у првом реду дужан бранити интересе и углед завода а не којекаквим адвокатским досеткама подупирати људе, који су завод довели до оваквог стања. Зар није најбољи прави пут у свему а код једног српског новчаног завода поготово? У осталом видећемо, што ће се даље исплести, па ћемо изнијети свакије дјело на видјело.

Вести из места и са стране.

Нови професори на српској великој гимназији у Новом Саду.

Кикиндска »Садашњост« пише: Ових дана била је седница патроната српске велике гимназије новосадске, те су на два упражњена професорска места изабрани: Др. Бошко Петровић, професор на гимназији у Дољој Тузли, и Душан Радић, професор на препарандији у Сомбору. Први нам је познат као књижевник и радник на философско-педагошкој књижевности. А и други нам је познат, само не као књижевник и јаван радник, него као ђачко страшило. Сва његови ђаци много причају о њему, како је овога искушао, онога теглио за уши, онога опег вукао за косе, другога опет бубао песницом за врат, трећег затворио, четвртога истерао из препарандије, петог отерао с ручка из благодјеларија, шестог опажњавао код управитеља, и пуно таквих и сличних ствари. Да је био, дакле, насртљив, изазивач, неправедан, осветљив, изазивач, неправедан, осветљив и да је терорисар ученике, у то смо уверени.

Поводом Радићевог избора и једне основане и умесне опаске у »Застави« и трчао је и забрздио »Браник« хвалећи Радића. Врло је смешно, што је »Браник« у »Заставиној« примедби пронашао — партијску заслепљеност!!! Ко год је до данас чуо тужбе на Радића није их могао чути против Радића либерала или Радића радикала, него Радића, професора сомборске препарандије. Нашто дакле да се »Браник« тако страшно обрुка са својим проналаском! Што се у опште »Браник« и хвата у коштац са »Заставом« због Радића? Зар »Браник« боље познаје Радића него »Застава«? Или су »Браникови« делегати најпромућурнији на глобусу? А може бити да је и »Браник« хтео Радића да посаветује, но пошто је то већ »Застава« учинила, сада му је сигурно испод достојанства! О tempoга...!!! Како је само кроз неистинита она тврђња »Браникова«, да је Радић »савестан, строг, али праведан наставник«! Та Радића добро познају ученици и колеге његове, па биће да су они и компетентнији да изрекну свој суд о Радићу, него »Браник«. Да ли »Браник« зна, да су Радића 18 марта 1904. год. двадесет и осам његових старијих ученика тужили Школском Савету због на силног и нечовечног поступања? Да ли »Браник« зна да су ти исти ученици и страјковали против Радића, и да је то био донде већ трећи страјк а све због понашања Радићевог. Да ли је познато »Бранику«, да су Радића тужили и сами његови професорски другови? Ох, та о томе би много имао да каже др. Паја Радосављевић који је од Радићевог чуда побегао чак у — Америку.

А да за Радићем ни једно придрвничко око заузвати неће, у то »Браник« нека и не сумња. Горко су плакали приправница и приправнице када је одлазио један Марко Јаковљевић и један др. Радосављевић, горко су плавали када је умро један Стојшић и један Јов. Поповић, али они су били праведни професори, савесни учитељи и људи. Због њих није било страјкова, против њих нису се чуле тужбе, они нису »алумнеумом« награђивали потказиваче, њихова имена сваки ученик са неким цијететом спомиње. А Душан Радић не да се упоређивати са таким људима.

Ето, господе ово »Браника«, такав је био Душан Радић као професор на српској учитељској школи у Сомбору, па зато је врло умесна примедба »Заставе«, да што је у Сомбору чинио, неће сметати у Новом Саду — осим ако му то »Браник« можда дозволи!...

Двадесет-петогодишњица.

Александар Милојевић, члан београдског народног позоришта, прославља у Београду сутра у уто-

рак 4. јула двадесет-петогодишњицу свог глумачког рада. На дан прославе која ће бити код Коларца — представљаће се »Стари каплар« у ком ће слављеник играти насловну улогу. У коману ће из пажње према својем другу суделовати сви чланови београдског народног позоришта. Милојевић је дуже времена био члан нашег позоришта и важио је као врло добра снага. Његова игра је још у живој успомени у наше крајеве — и ми му честитамо. Живео!

Земљотрес у Дубровнику.

У Дубровнику се ових дана осетио јак земљотрес, који је јако узнемирио грађанство, које је узнемирено бојећи се да не постигне славни град иста судбина као и Санфранциско. Држана су и молепствија под ведрим небом а обносила се и литија око целог града. Странци који су налазили се у Дубровнику напустили су град. Грађанство највише стрепи да се земљотрес не понови. Све је на ногама и обазриво своје послове обавља.

Чит у ља.

На Павловдан умро је у Загребу хрватски књижевник Јосип Еуген Томић у 63. години старости. Томић спада међу најмарљивије хрватске књижевнике али и међу најомиљеније. Најпознатија су дјела: Капетанова кћи, Потурице, Змај од Босне, Еминагина љубав, Пасторак, За краља и за дом, Мелита, Удовица, Вероника Јесивићка. Шеноину Клетву, која је иза Шеное остала недовршена, довршио је Томић с успехом. Он је много и преводио из свих готово словенских језика а и из немачког и француског. Смрт његова, нема сумње, изазваће код Хрвата исцрпну студију о његовом раду, чиме ћемо добити крисну слику једне стране живота братског нам народа, у којој слици у складним бојама блистаће име Јосипа Еугена Томића. У чиновничкој каријери постао је звање банског саветника. И наше саучешће нека је браћи Хрватима над губитком заједничке нам књиге!

Снег у Јулу.

Данас је уједаред заладило у нашим крајевима тако, да у сред жаркога јула морамо да отварамо орман и отуд топло одело да вадино. Узрок овој наглој промени јесте тај, што је на Алпима, нарочито у околици Инсбрука пао снег, а планине се забелише све испод 1500 метара висине. Исто пак нам јављају из Загреба, да је у читавој Хрватској јуче беснила ужасна бура а местимце и лед падао. Новосађани се могу радовати што их је ова непогода поштедила, а време је захладило пријатне промене ради после велике врућине, која је ових дана владала.

Брзојави »Застави«.

Стагли 3 јула.

Разбојнички нападај.

Николајевск. Засуопница једне творнице за шећер на путу у једну банку нападнути су од разбојника, који су отели 30.000 рубаља један од њих је ухапшен, један убијен а остали побегоше.

Др. Вујић у скупштини.

Београд. Посланик др. Вујић јуче је био у скупштини и са својом страном је живо поздрављен.

Грчка насилја.

Цариград. У среду на ноћ једна јака грчка банда одвела је са собом седам куцо влашких цистара у срезу Карасераја у близини дворца Биотрице, где су шесторицу пубијали, а један је побгао.

Закључак жуцпанијових чиновника.

Будимпешта. Земљски одбор жуцпанијских чиновника у својој јучерашњој седници закључио је, да се искључе сви они чланови удружења, који су на супрот обвезани на солидарност, под незаконитом владом примали се вршења званичничке дужности.

Побуна у казниона.

Мадрид. У казниона у Сарагоси, букнула је побуна међу 800 заробљеника. Кад је дошла војска и попретила да ће пуцати на побуњенике, ред ја опет успостављен.

Атентат на генерала Козлова.

Петроград. У парку у Петерхофу убио је један младић генерала Козлова на очиглед присутне публике. Атентатор је био тог уверења, да има пред собом Трепова, који је врло сличан Козлову. Кад је публика почела да гони атентатора, опали он три пута из револвера на оне, што су га гонили.

Рат између двију америчких држава.

Њујорк. По брзојавима Сант Салватора објавио је рат Хондурас Гватемала.

Натјечај.

На овдашњој српској школи потребан је један учитељ.

Годишња плата је 1200 круна и за паровођство 200 круна те стан и огријев у нарави.

Дужности су учитеља обучавати децу у III. и IV. разреду у свима прописаним предметима, у цркви при сваком богослужењу појати и забаве у споразуму са одбором припремати.

Компетенти имају доказати да су Срби православне вјере да су формално оспособљени те имаду до 30. јула по старом календару своје молбе са потребитим исправама овоме одбору припослати.

Зворник, 29. јуна 1906.

Председник:

Стеван Николић.

879 1-3

Стечај.

Српском певачком друштву „Венац“ у Панчеву потребан је

ХОРОВОЋА.

Дужност му је: обучавати певача ноталном певању и појању, управљање хором при друштвеним забавама, у цркви и при погребима

Плата је годишње К 800 а од сваког наплаћеног погребца К 10 Осим тога има изгледа на још толику приватну зараду давањем часова из свирке.

Рок пријаве је до 15. августа о. г. по н. к. те до тог времена имају компетенти своје понуде на потписаног председника упутити. Дужност се има 1. октобра о. г. по новом календару наступити.

Из IV. редовне седнице управног одбора српског певачког друштва „Венац“ у Панчеву, 11. јула 1906. год.

Српско певачко друштво „Венац“.

Др. Мита Мушички с р. председник.

Јован Николић с р.

II. тајник.

878 1-3

ДОБРА

ДВА ПОМОЋНИКА

који говоре немачки и мађарски, могу одмах добити место код

Јовановића и Петровића у Митровци.

880 1-3

Натјечај.

На овдашњој српској основној школи расписује се натјечај за идућу школску 1906/7. годину на упражњено учитељско мјесто за III. и IV. разред и новоустановљено мјесто учитељице за I. и II. разред.

Учитељу је дужност да поучава дјецу у III. и IV. разреду свима прописаним предметима, да поји у цркви недељом и празником: на вечерњи, јутрењи и литургији, да присуствује сироводима ће буде позват, уз награду од 2 К и да приреди сваке године Светосавску бесједу. Плата је годишња 1200 К, слободан стан 2 собе и кухињу, огрјев и башту, у име обрађивања башче 50 К и у име путна трошка 50 К. Првенство имају који су музикални, те ће као хоровање овдашњег српског црквеног пјевачког друштва „Побратимства“, имати годишњу плату 240 К.

Учитељица је дужност поучавати дјецу у I. и II. разреду, свима прописаним предметима, поучавати дневно један сат сву женску дјецу женском ручном раду, бити извршујућа чланица овдашњег српског црквеног пјевачког друштва „Побратимства“ и присуствовати са дјецом у цркви при богослужењу недељом и празником.

Учитељица је плата годишње 800 К, слободан стан (једна соба а по потреби и кухиња), огрјев и башта.

У име путног трошка 50 К.

Рок пријаве је до 1. августа о. г., те до тог времена имају компетенти-це у реду конституисане молбе упутити на потписану општину.

У Санском Мосту, 1. јуна 1906. год.

Српско-православна црквено-школска општина.

Перовођа:

781 5-6

Председник:

Вошко Илачевић.

Симо Зурнић.

СТЕЧАЈ.

Код господарске подружнице у Сурчину има се 1. октобра 1906. поунити мјесто управитеља у покушалишту господарске подружнице (покушалиште заузима 11 кат. јутара.)

Дужности управитеља јесу водити целокупну администрацију господар. подружнице, одређивати и надирати све радње у покушалишту, нарочито мора бити практичар воћарству и виноградарству.

Мјесто управитеља може постићи агроном са свршеном стручном школом пољопривредне науке уз право једногодишњег отказа службе.

Плата управитеља јесте 1200 круна годишње коју прима из благајне подружнице, 48 круна дрварине, стан у нарави у покушалишту и повртник. — Управитељ имаде и послужитеља које га плаћа господарска подружница.

Ко жели ово место постићи нека поднесе своју молбу обложену сведочбама свршене стручне школе пољопривредне науке, господарској подружници у Сурчину најдуже до 15. августа 1906.

За господарску подружницу у Сурчину 7. јула 1906.

Др. Стеван Пожарев

Максимовић

потпредседник. 841 2-3

тајник.

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на српској православној вероисповедној основној школи у Пачиру за I. и II. разред мешовите школе.

На исто место тражи се учитељица са годишњом платом од 640 круна а за пофторну школу 80 круна, удобан стан из две собе, кујне, јеловника и 10 м ц. угља за огрев.

Изабрана учитељица дужна је све на основу школског наставног плана одређене предмете деци предавати, женску школску децу обучавати женском ручном раду.

Рок стечају је 6. (19.) августа 1906. г.

Из седнице школског одбора држане у Пачиру 28. маја 1906. год.

842 2-2

Школски Одбор.

Дражба на мањак.

Потписана српска православна црквена општина у Уљми (Ulma, Temes megye) одржаће у недељу 9. (22.) јула 1906. у 3 сата после подне у овдашњој комуналној школи ради обновљења гробљанске капеле Терезије Кањиже дрмжбу на мањак:

Предрачуњено:

Лимарска радња — — — К 242.40

Зидарска радња — — — К 320.—

Бојадисарска радња — — — К 260.—

Свега К 822.40

Подузимач дужан је у име јамчевине своту од 80 К овдашњој црквеној општини положити.

Поближи обавештаји и услови могу се код потписаног председника видети.

Радња се има одма отпочети и то прво лимарска и т. д.

Из седнице ванредне скупштине држане у Уљми 24. јуна (7. јула) 1906.

Тоша Грнчарски

Алекса Вренчев

перовођа. 847 2-3

председник.

ПОМОЋНИКА

мешовите струке потребујем. Ступање одма.

Милан Георгијевић,

840 2 5

у Товарнику (Славонија).

ТРАЖИ СЕ

ПОМОЋНИК

ЗА МАНУФАКТУРНУ И МЕШОВИТУ ТРГОВИНУ.

Потребно знање српског, немачког и мађарског језика. — Обратити се на

НИКОЛУ САЦАКА

у Ст. Сивцу.

777 3-3

Стечај.

Расписује се стечај ради сталног попуњавања једног учитељског места у српској православној црквеној општини у Бегечу.

Дужности су одређене школ. уредбом од 1872. године и наредбама школских власти.

Са овим учитељским местом скопчана је ова плата: За редовну школу 600 К, за пофторну школу 80 К., за писаћи прибор 10 К., два хвата тврдих дрва и дрва за грејање собе где учитељица живи колико је потребно, стан са потребним стајама и баштом и једна купу-сара башта од 178 □ хвата ван села на коју има учитељица све терете да своси.

Рок стечају је 5. (18.) августа 1906. год. Молбенице ваља слати местном школском одбору.

Из седнице школског одбора српске православне црквене општине у Бегечу (п. п. Стари Фугор) 11. (24.) јуна 1906.

Урош Дрндарски, Владимир Цвејин, срп. нар. учитељ као перовођа. председник шк. одбора. 831 2-3

Натјечај.

На српској народној основној школи у Брчком упражњено је једно учитељско мјесто.

Плата је: свршеном учитељском приправнику 1200 круна, а ако учитељ има и коју годину учитељске праксе, биће му плата 1400 круна. Уз плату имаће изабрани још и стан у нарави, у име огријева 40 круна, а од пратње — гдје буде позван — 2 круне.

Дужности су: прописане предмете предавати у једном разреду, појати при богослужењу у цркви и обучавати дјецу у црквеном појању.

Уз молбу ваља приложити свједочбу о оспособљењу (евентуално и свједочбу о досадањем школском раду).

Рок натјечају 15. (28.) јули т. г.

Школска година започеће 1. септембра по новом календару.

У Брчком 23. јуна 1906.

Српско-православни црквено-школски одбор.

М. Вањанин,

В. Ковачевић,

перовођа у з.

830 2-3

председник у з.

Услед другог подухва продаје се једна

ТРАФИКА (на мало)

у најживљој улици НОВОГ САДА. Промет добар. Будућност осигурана. Обратити се писмено на администрацију „Заставе“ под шифром: Будућност, Ујвидек.

855 3-3

Оглас дражбе.

Српска православна црквена општина у Новом Сланкамену, након одобрења архијерејског административног одбора у Карловци од 17. (30.) октобра 1905. године гради себи српску православну цркву. — Сви радови око градње саме цркве процењени су на 30.002 круне 63 филера. Дражба ће се за градњу цркве обавити у Новом Сланкамену на Св. Илију 20. јула п. н. к. 1906. г. Право на дражбовање имају само они подухватници, који су струковно квалификовани.

План заједно са трошковником може се видети и прочитати код овдашње српске православне црквене општине.

У Новом Сланкамену, 27. Јуна (10. Јула) 1906. године.

Председник:

Живан Атанацковић.

Перовођа:

Милан Црнојачки.

850 4-12

МАНУФАКТУРНА

И ПАМУКА ТРГОВИНА

Јефте Пантића

У ЧАКОВУ

потребује једног старијег и једног млађег помоћника. Дотични који на ова места рефлектирају, требају да су оспособљени добри продавци, а поред тога мојају добро владати романским језиком. Ступање 1. августа.

864 2-3

ПОМОДНО МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

ЂОРЂЕВИЋ, АРАДСКИ И ДРУГ

у Ст. Бечеју

потребује помоћника. Самостални продавци имају првенство. — Ступање одмах.

860 2-3